

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ "РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ" (АВТОР — КАРП'ЮК О. П.)

Нинішній стан української економіки та існуюча модель її державного регулювання не сприяють започаткуванню необхідних позитивних змін в інноваційній сфері. У 2015 р. частка підприємств в Україні, які займалися інноваціями, становила 17,3 %, що істотно менше, ніж у провідних країнах, де цей показник перевищує 50 %. Частка виконаних наукових і науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті не наближається навіть до одного відсотка. За таких умов забезпечення належного рівня національної конкурентоспроможності не дозволяє зупинитися на стратегії еволюційного саморозвитку щодо підвищення інноваційності. Україна має віднайти шляхи прискорення, навіть прориву, у галузі інноваційних зрушень її структурної перебудови.

Відзначаючи наукову та практичну значущість наявних знань у царині регулювання інноваційних процесів, слід констатувати, що формування уявлень щодо механізмів державного регулювання інноваційних процесів у національній економіці в умовах трансформації глобальної економіки та активізації соціальних зрушень є незавершеним. Зокрема виникає ціла низка питань

щодо: трансформації ролі держави в ринковій економіці, що функціонує на інноваційних засадах; формування соціально безпечних механізмів активізації конкуренції та стимулювання внутрішньої інноваційної активності суб'єктів національної економіки; винайдення шляхів переходу до інноваційної парадигми зі стадії соціальної та економічної кризи. Серед зазначеного особливе місце займає необхідність вирішення такого актуального завдання національної економіки, як удосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку в напрямі формування в економіці України сталого та автовідтворюваного інноваційного процесу.

Монографічне дослідження "Регулювання інноваційних процесів в економіці"¹, де ґрунтовно аналізуються вказані вище аспекти регулювання інноваційних процесів у національній економіці, є актуальним, очікуваним, а його результати — затребуваними державно-управлінською наукою.

Автором уперше у вітчизняній науці державного регулювання інноваційного розвитку економіки України обґрунтовано нове тлумачення поняття "національний інноваційний процес". В якості такого пропонується розуміти процес, що характеризується домінуванням інноваційної орієнтації критичної більшості суб'єктів національної економіки, яка змушує шукати відповіді на поточні виклики за рахунок: нових рішень; рекомбінування ресурсів, можливостей та механізмів їх реалізації; підвищення інноваційної конкурентоспроможності; формування стійкої репутації успішного інноватора. Це докорінно відрізняється від поточної орієнтації на дотримання переважно відомих рішень, пошуку шляхів перерозподілу наявного прибутку, набуття рентних переваг тощо. Запуск саме національного інноваційного процесу в економіці забезпечить необхідні синергетичні ефекти, масштабність охоплення науково-технологічним прогресом різних галузей національного господарства та регіонів; перетворення інноваційності на ендогенний чинник економічного зростання та національної конкурентоспроможності.

До безсумнівних заслуг автора як дослідника можна віднести також введення поняття "інноваційна конкуренція", що визначає той різновид економічного змагання суб'єктів господарювання та гло-

¹ Карп'юк О.П. Регулювання інноваційних процесів в економіці: монографія / О.П. Карп'юк. — К.: Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки", 2015. — 200 с.

бальної взаємодії, що спирається на перевагу у продукуванні нових знань та їх технологізації у підприємницьку, соціальну, організаційну тощо діяльність, а також на інтенсифікацію процесів формування конкурентно-стратегічних переваг. Саме цей різновид конкуренції має стати домінуючим для повної реалізації інтегровано-генетично-векторної національної моделі інноваційного процесу та усталеної траєкторії нарощування національної конкурентоспроможності.

Дослідником вперше також обґрунтовано ітеративно-каскадний принцип взаємодії факторів національного інноваційного процесу. За цим принципом динамічність інноваційного розвитку визначається ступенем поєднання розрізаних інноваційних процесів у єдиний скоординований рух за критеріями ітеративного впливу та каскадної орієнтації факторів інноваційності, конкуренції та інноваційно-структурного потенціалу. Застосування цього принципу дає можливість визначити теоретичні підстави та практичні напрями модифікації державного регулювання інноваційного розвитку в Україні в умовах критичного відставання економіки України від провідних глобальних трендів конкурентоспроможності та гострої невідповідності сучасним викликам економічного розвитку.

Установлено, що найбільш проблемними факторами національного інноваційного розвитку є: недостатність, неповнота та слабка незалежність інститутів, що призводить до домінування жорстких ієрархій у системі органів регулювання та високої стихійності сил, що ними неохоплені; низька ефективність ринку товарів та послуг, що пов'язано з низьким рівнем конкуренції, нерозвиненістю відповідної інфраструктури та фінансового ринку, низьким рівнем та місцем вітчизняної продукції, що спричиняє надвисокі трансакційні витрати обслуговування активів економіки, відсутністю можливості управління ризиками, тінізацією та офшоризацією грошового обороту. Крім того, останніми роками відбулися негативні зрушення ще за двома позиціями, які дотепер були більш сприятливими — сприятливість макросередовища, різке зниження ефективності ринку праці та безпосереднє погіршення інноваційності.

Доведено, що ефективний механізм державного регулювання національного інноваційного процесу має базуватися на: підтримці структурних пріоритетів, створенні рівних умов конкуренції, захисті прав власності, розвитку людського потенціалу, особливо в галузі продукування та використання знань, приведення системи стандартизації у відповідність до вимог міжнародних організацій стандартизації. З метою визначення напрямів удосконалення умов та структур ефективного функціонування механізму державного регулювання інноваційної сфери удосконалено класифікацію методів відповідного державного впливу та інструментів стимулювання взаємодії релевантних

суб'єктів інноваційного процесу в економіці України. Повнота цього механізму полягає у тому, що ним охоплюються усі функції регулювання: аналіз об'єктів розвитку та поведінки суб'єктів інновацій, прогнозування, планування, мотивування, організація, координація, моніторинг, оприлюднення основних процесів та результатів.

У межах удосконаленого єдиного механізму державного регулювання інноваційного процесу рух національної економіки по траєкторії інноваційного розвитку має бути підтриманий надійною підсистемою заходів з безперервного контролю за її станом з метою завчасного запобігання виникненню будь-яких загроз її сталому розвитку. Доведено, що така підсистема механізму має бути базою не тільки для вирішення окремих інноваційних проблем приватно-корпоративного сектору національної економіки, а й проблем загальнодержавного характеру, розв'язання яких орієнтоване на довгострокову перспективу.

У ході дослідження використано офіційні статистичні дані, вітчизняні і зарубіжні наукові праці, публікації, законодавчі і підзаконні акти, що дає підстави відповідно до обраної парадигми наукової розвідки стверджувати про достовірність отриманих у монографії наукових положень, результатів і висновків.

Попри те, що в монографії вміщено науково-корисний та вдало систематизований матеріал, потребує додаткових роз'яснень уточнення авторської позиції, а саме не зовсім розкритим з позицій обґрунтування стратегічних цілей стимулювання інноваційних процесів є досвід країн Центральної та Східної Європи, оскільки використання інструментів державного регулювання в цих країнах та оцінка можливості їх імплементації в національній економіці склали б суттєвий доробок для активізації інноваційних процесів в Україні.

Наукові положення монографії, які становлять науковий та практичний інтерес не тільки для економістів, але й для юристів, політологів, фахівців з державного управління та усіх, хто працює у напрямі пошуку оптимальних форм та методів державної політики, можуть бути використані, поза сумнівом, у законотворчій та нормотворчій діяльності, передусім, у частині внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, які врегульовують питання розробки системи напрямів модернізації механізму державного регулювання інноваційного процесу.

Разом з цим, монографічна робота, будучи цілісним, завершеним дослідженням, з глибокою зацікавленістю буде сприйнята науковим співтовариством, органами державного управління та місцевого самоврядування, а обраний автором предмет дослідження, інструментарій його дослідження та отримані результати можуть бути віднесені до пріоритетних наукових проблем сьогодення.

Рецензент: О.О. Кравчук, доктор юридичних наук, аудитор, в.о. завідувача кафедри господарського та адміністративного права НТУ "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"